

Πού πήγε ο αντιμπεριαλισμός;

Η συζήτηση για τη συμμετοχή του ελληνικού κράτους στη νατοϊκή επέμβαση στη Λιβύη έγινε μέσα στον Μάρτη και ήταν σύντομη, μονόπαντη και περίπου ομόφωνη. Τη ρουτινιαρική γκρίνια των αριστερών καλά θα κάναμε να μην τη λάβουμε υπ' όψη, ειδικά αν τη συγκρίνουμε με τις γιγάντιες "αντιμπεριαλιστικές κινητοποιήσεις" του παρελθόντος, όπως για παράδειγμα εκείνες του 2003, τότε που "ο Μπους" ετοιμαζόταν να επιτεθεί στο Ιράκ.

Αλλά τι λέμε τώρα; Οι περιστάσεις δεν είναι καθόλου όμοιες. Το 2003, το ελληνικό κράτος υποστήριζε και συμμετείχε με σημαντικούς τρόπους στην εισβολή στο Ιράκ. Όπως διαβάζαμε στο Βήμα της 9/2/2003, "η Ελλάδα στηρίζει πλήρως, στρατιωτικώς και διπλωματικώς, όλες τις αμερικανικές ενέργειες εναντίον του Ιράκ αλλά δεν το ανακοινώνει. Βάση στη Σούδα ζήτησαν οι Αμερικανοί, την πήραν σχεδόν αμέσως αφού γι' αυτούς αποτελεί την ασφαλέστερη ναυτική βάση της Μεσογείου. Επιπλέον ζήτησαν ελληνικά αεροσκάφη ναυτικής συνεργασίας για περιπολίες ανοικτά της Ρόδου και τα πήραν (...)". Ταυτόχρονα όμως, με έναν μυστήριο τρόπο που αξίζει μελέτης, ολόκληρη η ελληνική κοινωνία κατάφερε να αποκρύψει την ελληνική συμμετοχή στην εισβολή στο Ιράκ ακόμη και από τον εαυτό της. Τα όσα από αστεία έως τραγικά έλαβαν χώρα τον Μάρτη και τον Απρίλη του 2003 σήμερα έχουν ξεχαστεί, είναι όμως κατά τη γνώμη μας σημαντικά. Μας δίνουν να καταλάβουμε το τι σημαίνει απόκρυψη γεγονότων στις κοινωνίες του θεάματος. Επίσης μας δίνουν να καταλάβουμε τι σημαίνει εθνική ενόπλη στις ίδιες κοινωνίες. Και κάτι τέτοιες γνώσεις είναι χρήσιμες για το μέλλον αν μη τι άλλο σε γλυτώνουν από την ανώφελη έκπληξη.

Το 2011 εν τω μεταξύ, τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά. Από τη μια, εμείς τουλάχιστον έχουμε σοβαρότατες αμφιβολίες περί του κατά πόσο το ελληνικό κράτος επιθυμεί διακαώς την πτώση του συνταγματάρχη Καντάφι, ασχέτως τι μπορεί να κάνει για το θέμα. Από την άλλη, δεν υπάρχει η παραμικρή αμφιβολία ότι το ελληνικό κράτος ήθελε να νομίζουμε ότι, μαζί με τους "δυτικούς συμμάχους", επιθυμεί την πτώση του συνταγματάρχη Καντάφι και εργάζεται με ζέση προς αυτή την κατεύθυνση. Στο εσωτερικό της χώρας, η συμμετοχή στη νατοϊκή επέμβαση στη Λιβύη, όχι μόνο δεν αποκρύφτηκε, αλλά συνοδεύτηκε από πρωτοσέλιδες φωτογραφίες στρατιωτικών εγκαταστάσεων (πράγμα που κατά κανένα τρόπο δεν συνέβη το 2003) και από εκτενείς τοποθετήσεις γύρω από το κατά πόσο η στρατιωτική συμμετοχή της Ελλάδας στον πόλεμο της Λιβύης (και φυσικά άλλους που θα ακολουθήσουν) μπορεί να καταλήξει με κάποιο τρόπο... στην αποπληρωμή του δημόσιου χρέους!?

Παρότι σύντομη, η επανεκπαίδευση της ελληνικής κοινωνίας γύρω από την ύπαρξη ενός ισοζυγίου μεταξύ πολεμικών επιχειρήσεων και δημοσίου χρέους υπήρξε εξαιρετικά επιτυχημένη. Σήμερα, η αντεπανάσταση στη Λιβύη βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη και κατά τα φαινόμενα βαίνει προς το φρικτό της τέλος. Όσοι εξεγέρθηκαν και πέθαναν εκεί το Φλεβάρη έχουν διαγραφεί πολιτικά και βιολογικά κάτω από το βάρος της ένοπλης σύγκρουσης που ακολούθησε. Οι εφημερίδες μεταφράζουν ρεπορτάζ από τα διεθνή πρακτορεία που δεν τα διαβάζει κανένας. Και τελικά, από την εξέγερση που συγκλόνισε τη Λιβύη έχουν απομείνει δύο αντιμαχόμενες κρατικές προέλευσης φράξιες και η μάχη τους, η έκβαση της οποίας σε μεγάλο βαθμό θα καθοριστεί από τη θέληση των "νατοϊκών συμμάχων". Οι Έλληνες εν τω μεταξύ έχουν μείνει με την εντύπωση ότι συμμετέχουν σε κάτι σαν πόλεμο εισπράττοντας κάποια αόριστα "εθνικά οφέλη" (που προς το παρόν μεταφράζονται σε παραινέσεις του καλού Ομπάμα προς την κακιά Μέρκελ) και πάντως

δίχως κανένα προσωπικό ή κοινωνικό κόστος. Οι νεκροί είναι αλλού - η καταστροφή είναι αλλού - η αντεπανάσταση είναι άγνωστη λέξη - γίνεται πόλεμος - αλλά δεν έχουμε να χάσουμε και τίποτα! Τέτοια είναι τα θαύματα που συμβαίνουν στον ύστερο καπιταλισμό.

Πολύ κρίμα για τους Έλληνες, αλλά τα πράγματα δεν είναι όπως νομίζουν.

Ο επιτήδειος ουδέτερος σε νέες περιπέτειες.

Με ψιλοπράματα θα ασχοληθούμε παρακάτω. Ποιος νοιάζεται αλήθεια για τον τρόπο με τον οποίο το ον που ακούει στο ύπουλο όνομα "Γιωργάκης" υποστήριξε τη συμμετοχή του ελληνικού κράτους στον πόλεμο της Λιβύης; Ίδέα δεν έχουμε. Επειδή όμως τα περιθωριακά έντυπα διαβάζονται από περίεργους τύπους, θα το θυμίσουμε. Είπε λοιπόν το ον με το ύπουλο όνομα:

*Η Ελλάδα δεν πρόκειται να γίνει ο επιτήδειος ουδέτερος στις εξελίξεις. Η απουσία της Ελλάδας δεν θα βοηθήσει τα εθνικά μας συμφέροντα. (...) Όσοι φίλοι και μη, είχαν ξεχάσει τον σημαντικό γεωστρατηγικό ρόλο της χώρας μας, σήμερα ξανά τον αναγνωρίζουν και τον ανακαλύπτουν. Το στοιχείο αυτό θα πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν σοβαρότατα και να χρωματίζει τις αποφάσεις της Ε.Ε. που αφορούν και την Ελλάδα (...)*⁹.

Όταν έχουν να κάνουν με τα "εθνικά ζητήματα", οι Έλληνες συνθηθίζουν να νομίζουν ότι ο κόσμος συμμορφώνεται επακριβώς με τα όσα άκουσαν τότε που ήταν μικροί. Ο "σημαντικός γεωστρατηγικός ρόλος της χώρας" για παράδειγμα, ακόμη και για τους ενήλικους γίνεται αντιληπτός με όρους προνήπιου: Η χώρα έχει καλή θέση - οι ξένοι μας πληρώνουν γι' αυτή τη θέση. Πολύ καλή φάση - ούτε αίματα εδώ ούτε σκοτωμένοι, μόνο αφέλεια δίχως όρια. Γιατί οι "σημαντικοί γεωστρατηγικοί ρόλοι" είναι πάντα ρόλοι που παίζονται στα πλαίσια των διακρατικών ανταγωνισμών. Συνεπώς είναι ρόλοι που όταν παίζονται, έχουν απέναντί τους θανάσιμους αντίπαλους, με τους δικούς τους "γεωστρατηγικούς ρόλους".

Ελάχιστοι το κατάλαβαν, αλλά όταν το ον με το ύπουλο όνομα ανακοίνωνε τη συμμετοχή του ελληνικού κράτους στη λιβυκή επέμβαση, είχε τόσο πολύ στο μυαλό του αυτούς τους αντίπαλους ("μη φίλους" τους είπε), που θεώρησε καλό να τους συμπεριλάβει στο λόγο του. Που; Εκεί στην αρχή, στην αναφορά περί "επιτήδειου ουδέτερου"! Ο "επιτήδειος ουδέτερος" δεν είναι σχήμα λόγου ενός μέτριου ρήτορα όπως νόμισαν πολλοί. Είναι η ελληνική απόδοση του τίτλου του βιβλίου "The evasive neutral: Germany, Britain and the Quest for a Turkish Alliance in the Second World War"⁴. Αυτό το βιβλίο πρωτοεκδόθηκε το 1979, μεταφράστηκε στα ελληνικά μόλις τρία χρόνια αργότερα και είναι ένα από τα μικρά must read των ειδημόνων που κανονίζουν και επηρεάζουν την εξωτερική πολιτική του ελληνικού κράτους.

Όπως καταλαβαίνει κανείς από τον τίτλο, το βιβλίο ασχολείται με την εξωτερική πολιτική της Τουρκίας κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Ο συγγραφέας του (Frank Weber) γκρινιάζει επί μακρών που οι Τούρκοι δεν τήρησαν τη συμμαχία που είχαν συνάψει με τη Μεγάλη Βρετανία και τη Γαλλία το 1939, αλλά προτίμησαν να τηρήσουν "ουδέτερη στάση" καθόλη τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, περιμένοντας (κατά τη γνώμη του βέβαια, γιατί υπάρχουν κι άλλες) να σιγουρευτεί η γερμανική νίκη και βοηθώντας μάλιστα τη Γερμανία, π.χ με εξαγωγές χρωμίου, υλικού απαραίτητου για την παραγωγή χάλυβα υψηλής αντοχής. Έπειτα από χρόνια πείσεων και συναλλαγών με όλους τους ενδιαφερόμενους, η Τουρκία διέκοψε τις σχέσεις της με τη Γερμανία τον Αύγουστο του 1944 και κήρυξε τον πόλεμο στη Γερμανία λίγες εβδομάδες αργότερα, όταν

ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ

(
μακροσκελές
ίσα πόψεις
μικρούλες
φωτό
)

Μάρτιος του 2011

- Η βάση της Σούδας φόρα παρτίδα

Είναι Μάρτιος του 2011 και τα όσα εκτυλίσσονται στη βάση της Σούδας βγαίνουν στο πρωτοσέλιδο της Καθημερινής.

Τίτλος: "Από τη βάση της Σούδας εναντίον του Καντάφι"

Λεζάντα: "Ο Γάλλος υπουργός άμυνας Ζαράρ Λογκέ επιθεώρησε γαλλικά αεροσκάφη στη Σούδα. Τα αεροσκάφη απογειώθηκαν και κατευλήθηκαν προς τη Λιβύη όπου βομβάρδισαν τις δυνάμεις του Καντάφι, γεγονός που έγινε δεκτό με ανακούφιση από τους αντάρτες (...)".

Μάρτιος του 2003 - Η βάση της Σούδας πουθενά

Διαφημιστική ταμπέλα του Δήμου Περιστερίου, Μάρτιος του 2003.

πλέον όλα είχαν κριθεί. Η γνώμη του συγγραφέα σχετικά με όλα αυτά συνοψίζεται στον πιο διάσημο από τους αφορισμούς του βιβλίου: "η τουρκική διπλωματία της περιόδου υπήρξε έξοχο κατόρθωμα, οποιοδήποτε κριτήριο κι αν χρησιμοποιήσουμε, εκτός βέβαια από τα κριτήρια της τιμότητας και της ακεραιότητας".

Τώρα, μπορεί η ιερή οργή του αδικημένου να καταλαμβάνει τους πιο kinky κύκλους των Διεθνών Σπουδών του Παντείου στο άκουσμα τέτοιας ατιμίας. Η πραγματικότητα όμως είναι ότι σε αυτό που λέγεται "διπλωματία" η τιμότητα και η ακεραιότητα δεν παίζουν πρώτο τραπέζι πίστα. Αντιθέτως, ο ρόλος του "επιτήδειου ουδέτερου" που ωφελείται από τις συγκρούσεις των άλλων, υπό ορισμένες συνθήκες, είναι αξιοζήλευτος. Το τουρκικό κράτος κατάφερε (μαζί με το ισπανικό) να υιοθετήσει αυτόν τον αξιοζήλευτο ρόλο. Για πέντε ολόκληρα χρόνια παγκοσμίου πολέμου δέχθηκε από πιέσεις έως απειλές για να συμμετάσχει με τη μία ή την άλλη πλευρά, πράγμα που τελικά έκρινε πως δεν ήταν προς το συμφέρον του. Και ανταπεξήλθε στις πιέσεις των "μεγάλων δυνάμεων" γιατί γνώριζε ότι η κατά ΚΚΕ "πατρίδα των εργατών" λιγουρευόταν όσο τίποτα τον γεωπολιτικό θησαυρό που λέγεται έξοδος στη Μεσόγειο, ενώ οι λοιποί "σύμμαχοι" πάθαιναν έμφραγμα και μόνο στην ιδέα του σοβιετικού στόλου νοτίως του Βοσπόρου. Επίσης γιατί γνώριζε ότι οι Γερμανοί πολύ θα ήθελαν το χερσαίο πέρασμα προς τη Μέση Ανατολή και τα πετρέλαιά της, ενώ όλοι μαζί "οι σύμμαχοι" πόνταραν ακριβώς στον αποκλεισμό της Γερμανίας από τη Μέση Ανατολή. Τέλος γιατί γνώριζε ότι μια επίθεση εναντίον της Τουρκίας, έστω κι αν περιοριστεί στον Βόσπορο, είναι σιγουράκι για να φας τα μούτρα σου, γεγονός που οι Άγγλοι είχαν εμπεδώσει μια και καλή στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Παίζοντας επί πέντε χρόνια όλους τους εμπλεκόμενους στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο τον έναν εναντίον του άλλου, απειλώντας τους με το τρομερό βάρος που θα είχε μια τυχόν τουρκική συμμετοχή με τη μεριά οποιουδήποτε από τους αντίπαλους, επισείοντας το κόστος που θα είχε μια επίθεση εναντίον του, το τουρκικό κράτος εξασφάλισε την ουδετερότητα και στο τέλος ανάγκασε τους πάντες να το λογαριάσουν στη μεριά των νικητών, διεκδικώντας μάλιστα και εδαφικά οφέλη. Αυτό το επίτευγμα μπορεί να μας δώσει να καταλάβουμε το βάρος και τη "γεωστρατηγική σημασία" των γειτόνων, όπως αυτά ηγάζουν από τον Βόσπορο, ένα σημείο που κατά καιρούς έχει αναδειχθεί στο σημαντικότερο της υδρογείου.

Ας επανέλθουμε όμως στο ον με το ύπουλο όνομα και αυτούς που του γράφουν τους λόγους. Από τότε που αναγκάστηκαν να μετατρέψουν την καπιταλιστική τους υστέρηση σε δημόσιο χρέος και μπήκαν στο κέντρο της παγκόσμιας συζήτησης περί χρέους, οι Έλληνες υποπεύονται ότι δεν θα έχουν την πολυτέλεια (το ειδικό γεωστρατηγικό βάρος και την καπιταλιστική παραγωγική ρώμη) να παραμείνουν για πολύ ακόμη "επιτήδιοι ουδέτεροι". Σιγουρεύονται ότι "η απουσία δεν βοηθάει τα εθνικά συμφέροντα", ότι έρχεται η ώρα που θα πρέπει να εξαγοράσουν εμπράκτως την περίφημη "γεωστρατηγική θέση" που μας λένε στο δημοτικό. Είναι μάλιστα αναγκασμένοι να ελπίζουν ότι ο αντίπαλος θα είναι το τουρκικό κράτος -γιατί από το μέγεθος και την αξία των αντιπάλων κρίνεται και το βάρος των υπηρεσιών που προσφέρει κανείς και τα οφέλη στα οποία μπορεί να ελπίζει. Ξέρουν όμως καλά ότι ο αντίπαλος δεν είναι αμελητέος. Ότι αν ο "γεωστρατηγικός ρόλος" της Ελλάδας πρέπει "να λαμβά-

νεται υπ' όψη σοβαρά" μία, ο αντίστοιχος της Τουρκίας πρέπει "να λαμβάνεται υπ' όψη σοβαρά" δέκα. Ότι αυτό σημαίνει πως το τουρκικό κράτος έχει την πολυτέλεια επιλογών που για το ελληνικό κράτος είναι ανύπαρκτες. Ότι στρατιωτικά, απλά δεν υπάρχει σύγκριση. Και ανησυχούν -ανησυχούν ότι όλο και περισσότερο εμπλέκονται σε μια κατάσταση από την οποία δεν μπορούν να κερδίσουν.

Φυσικά όμως, τέτοια πράγματα δεν τα λες στο πόπολο. Απλά εγκალείς τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο με τρόπο που να είναι κατανοητός μόνο στους γνώστες. Και ελπίζεις ότι η "διπλωματία" σου θα μείνει στην ιστορία ως μνημείο "τιμότητας" και "ακεραιότητας". Μόνο που κάτι τέτοια ισχύουν αποκλειστικά για τους νικητές.

Η λωρίδα της Γάζας

Εν τω μεταξύ, κοίτα να δεις που ορισμένες δευτερεύουσες πρακτικές εφαρμογές του "γεωστρατηγικού ρόλου" της ωραίας μας χώρας λαμβάνουν χώρα, ως συνήθως, ενώ όλοι ετοιμάζονται για διακοπές. Απ' ό,τι καταλάβαμε στα γρήγορα, το ελληνικό κράτος, όχι μόνο υποστηρίζει τον Ισραηλινό αποκλεισμό της Λωρίδας της Γάζας, αλλά δεν ντρέπεται να το πει και δημόσια. Γιατί τι άλλο σημαίνει η -έστω φιλοπέσεινη- κρατική απαγόρευση απόπλου του στόλου με τα "πλοία της ειρήνης"; Πόσο μάλλον που την ίδια στιγμή εξελίσσονται στη Λάρισα ελληνοϊσραηλινές στρατιωτικές ασκήσεις! Ακριβώς όπως και πέρσι δηλαδή, με τη διαφορά ότι πέρσι διακόπηκαν οι ασκήσεις λόγω "στόλου της ειρήνης", ενώ φέτος...

Και που είναι "οι αντιδράσεις του ελληνικού λαού" που τόσο ευαισθητοποιείται σχετικά με το δράμα των Παλαιστίνων, αποτελώντας τμήμα εκείνου που τα ΜΜΕ ονομάζουν "παράδοσιακά καλές σχέσεις με τον αραβικό κόσμο"; Πιθανότατα χάθηκαν σε πέλαγος αμχανιάς. Γιατί αν είναι η αγαπημένη μας πατρίδα που συμμετέχει στον αποκλεισμό της λωρίδας της Γάζας, με τι μούτρα θα πάμε εμείς να κάνουμε πορεία... στην πρεσβεία του Ισραήλ; Δεν λέμε ότι δεν γίνεται, απλά ότι θέλει λίγο παραπάνω ιδεολογική προετοιμασία από το συνηθισμένο: για παράδειγμα, θα μπορούσε να δουλευτεί η ιδέα ότι τελικά η Ελλάδα είναι εξαρτημένη από το Ισραήλ! Πέρα απ' την πλάκα όμως, ένα είναι σίγουρο: όσο η συμμαχία με το Ισραήλ θα προχωράει, τόσο θα γίνεται σαφέστερο ότι στην Ελλάδα δεν μπορεί να υπάρξει υποστήριξη στους Παλαιστίνους που να μην εναντιώνεται στον ελληνικό ιμπεριαλισμό. Εν τω μεταξύ, ο πρόεδρος της δημοκρατίας που δυο χρόνια πριν είχε συγκλονίσει την κοινή γνώμη με την ερώτηση "δεν ντρέπονται λιγάκι να σκοτώνουν παιδιά;" (οι Ισραηλινοί), ετοιμάζεται για επίσημη επίσκεψη στο Ισραήλ.

1. Το κείμενο του Ν. Χασαπόπουλου από το "Βήμα" στις 9/2/2003... παρατίθεται... στο... τι... έκανε... η... ελλαδίτσα... στον πόλεμο". Φλίπερ #2, 5/2003.
2. Σχετικά έχουμε αναφερθεί στο "Η στρατιωτικοποίηση του χρέους", του τεύχους 23, 4/2011.
3. Η σχετική τοποθέτηση δημοσιεύθηκε σε ολόκληρο τον ελληνικό τύπο. Δες για παράδειγμα "Παπανδρέου: "Η Ελλάδα δεν θα γίνει ο επιτήδειος ουδέτερος" στη Λιβύη". Καθημερινή, 22/3/2011.
4. Εξόχως πατριωτική βέβαια η απόδοση. "Evasive" σημαίνει τον διφορούμενο, εκείνον που διαφεύγει.

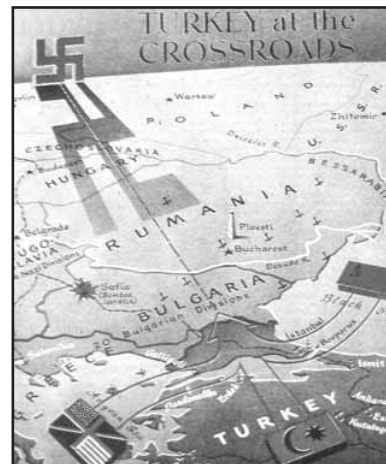
Πρωτοεξέλιδο και αυτοκόλλητα που κυκλοφόρησαν μαζί με την εφημερίδα "Τα Νέα" του συγκροτήματος Λαμπράκη, 31/3/2003.

Ήταν Μάρτιος του 2003 και σύσσωμοι οι Έλληνες καταδίκαν τον "πόλεμο του Μπους". Τότε η βάση της Σούδας θα μπορούσε να βρίσκεται σε άλλο πλανήτη. Το περιοδικό "Φλίπερ" που εκδιδόταν τότε με την ευθύνη της αυτόνομης πολιτικής ομάδας Carthago έκλεινε το κείμενο σχετικά με τον αντιπολεμικό πυρετό που συγκλόνισε την Ελλάδα ως εξής:

Δεν είναι παράξενο που το κίνημα της εθνικής ενότητας μπόρεσε να υποστηριχθεί από τη ΓΣΕΕ, από τα μίλητα, από τους μικρούς επιχειρηματίες, από τους Έλληνες μόδιους, από τους νταβάδες της νύχτας, από τους περιθωριακούς ναζήδες, από τα μαγαζιά της παραλιακής, από το περιοδικό "Κυνηγεσία και κυνοφιλία", από τον μαιευτήρα της Ρούλας Κορομηλά, [από την οργάνωση "17 Νοέμβρη" και τον πρόεδρο του δικαστηρίου που τη δικάζε], από το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, από τον Κώστα Λαλιώτη, από το ΠΑΣΟΚ, από τον Συνασπισμό, από το ΚΚΕ, από το ίδιο το ελληνικό κράτος. Το αντιαμερικανικό κίνημα ήταν χρήσιμο, ήταν επίκαιρο, ήταν μια πρώτη προετοιμασία για τους δύσκολους καιρούς που καλπάζουν προς τα δώθε. Θα είναι οι καιροί του πολέμου αυτοί, οι καιροί του μοιράσματος του κόσμου. Και σε τέτοιους καιρούς η εθνική ενότητα είναι πάντα χρήσιμη. Και πάντα ζητούμενη.

Εκείνο το κείμενο είχε τίτλο "13 στιγμές του ελληνικού αντιαμερικανισμού", συνοδευόταν από σπάνιες φωτο, και μπορεί να το βρει κανείς ολόκληρο μαζί με τις φωτο στη διεύθυνση antifascscripta.net > βιβλιοθήκη > αυτονομία.

Ο επιτήδειος ουδέτερος στο σταυροδρόμι

Η γεωστρατηγική σημασία του Βοσπόρου σε προπαγανδιστική αφίσα του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου. Τελικά βέβαια οι σχέσεις των "συμμάχων" δεν ήταν τόσο αρμονικές όσο δείχνει ο χάρτης και το τουρκικό κράτος χρησιμοποίησε το γεγονός για να παραμείνει ουδέτερο.